

गमात् विवक्षितं, प्राच्यान् वाज्यवृद्धमन्त्रम् । “द-
क्षिणाङ्गं हरन्ध्यावेदामोर्द्धन्तु हरिं विभुम्” । इत्यादि
“अष्टस्यां पितरावर्च्यं विधिनानेन सुव्रतम्” । पितरो-
न्नावेव देवीदेवौ “वत्स्यन्तु तदन्ते तु कर्त्तव्यं यत्तत्रो-
पतम् । प्रागुक्तविधिना पूज्यं सितं पीतं युगद्वयम् । दद्या-
द्वितानके चैव पताकाघण्टिके तथा । भूपसञ्चारणे
चापि दीपद्वयौ सुशोभिनौ” । भविष्यपुराणम् “ता-
मन्त्रपात्रं पयःपूर्णं कृत्वा तत्स्यञ्च शङ्करम् । प्रच्या-
द्योपरिवस्त्रेण गन्धपुष्पाञ्चितं सहृत् । शिवभक्तो द्विजे
दद्याद्भोजयित्वा विधानतः । प्राच्यां ससृदिते सोमे
प्रतीच्याञ्च रवौ गते । पौर्णमास्यां तु वैशाख्यां गृहपात्रं
शिवाय तु । प्रीयतां भे महादेवः सोममूर्त्तिर्जमत्यतिः ।
तस्मै विप्राय तत्यात्रसर्चयेद्भक्तितः शनैः । एवं सोमव्रतं
नाम कृत्वा सोमान्तिकं वृजेत्” ।

सोमवारव्रतं भविष्यपुराणे “तद्विज्ञातु संप्राप्य सोमवारं
विचक्षणः । नक्तोक्तविधिना सर्वं कुर्यात् पूजादिकं
विधोः । सप्तमे तु ततः प्राप्ते दत्त्वा ब्रह्मणभोजनम् ।
कांस्यपात्रे तु संस्थाप्य सोमं रजतसम्भवम्” । सोमरूपन्तु
चतुर्दशीस्यमहाराजव्रतोक्तं वेदितव्यम् “पात्रे कृत्वा सो-
मराजं श्वेतवस्त्रैः प्रपूजितम् । प्रादुकोपानहृच्छ्वेतभा-
जनासनसंयुतम् । होमं घृततिलैः कुर्यात् सोमनाम्ना तु
अन्नवित् । सांसधोऽष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेव वा । हो-
तव्या मधुसर्पिभ्यां दध्ना चैव घृतेन तु” इत्यादि ।

सोमाष्टमीव्रतं स्कान्दपुराणे “वारं सोमस्य चाष्टस्यां पक्षयो-
रुभयोरपि । विधिवच्चन्द्रचूडामं सोमं सम्पूजयेत्तृति” ।
सोमं उमासहितम् रूपन्तु कृष्णाष्टस्यामेव व्याख्या-
तम् । “तिलसर्षपकल्केन स्नातोऽमलजलाशये । गृहे
वायतने वापि शिवैकाहितमावसः । ब्रह्मकूर्चं देवेशं
प्राशयित्वा ततो व्रती” । ब्रह्मकूर्चं पञ्चगव्यम् “वासा-
दियाममन्त्रैश्च देवं देवीं तथाश्चरेत् । चन्द्रेनेन्दु-
युक्तेन दक्षिणाङ्गं विभेषयेत्” इत्यादि ।

सौख्यव्रतं भविष्यपुराणे “एकादश्यां माघमासे चतुर्दश्यां
सोमं च । एकभक्तो न यो दद्यात् चेलकान्यजुं नानि च ।
उपानहौ कम्बलञ्च पात्रं चित्रं तथोदकम् । करपात्रा-
दिकं वत्स ! यथाशक्तप्रार्थने नृप ! । व्यार्त्तत्वाण्यरो
नित्यमश्वमेधफलं लभेत् । एतत्सौख्यव्रतं नाम व्यार्त्त-
त्वाण्यकरं परम्” ।

सौगन्ध्यव्रतं पद्मपुराणे “वर्जयेद् यस्तु पुष्पाणि हेमन्तशिथिरे

व्रती । पत्रत्रयञ्च फाल्गुन्यां कृत्वा शक्त्या च काञ्च-
नम् । दद्याद्द्वैकालवेलायां प्रीयेतां शिवकेशवौ । शिरः-
सौगन्ध्यजननं सदानन्दप्रदं नृणाम् । कृत्वा परं पदं
याति सौगन्ध्यव्रतसुत्तमम्” ।

सौभाग्यव्रततीयाव्रतं वराहपुराणे “अतः परं महाराज ! सोभा-
ग्यकरणं व्रतम् । गृह्ण येनाशु सौभाग्यं स्त्रीपुंसामभि-
जायते । फाल्गुनस्य तु मासस्य तृतीया शुक्लपक्षतः ।
उपोषितेन नक्तो न शुचिना सत्यभाषिणा । सत्रीकञ्च हरिं
पूज्यं रुद्रं वा उभया सह” इत्यादि । गरुडपुराणे
“फाल्गुनादिद्वितीयायां लवणं यस्तु वर्जयेत् । समान्ते
शयनं दद्यात् गृहं सोपस्करान्वितम्” । समान्ते वत्-
सरान्ते “संपूज्य विप्रमिथुनं भवानी प्रीयतामिति । गौ-
रीलोकप्रदं नित्यं सौभाग्यव्रतमुच्यते” ।

सौभाग्यव्रतं भविष्यपुराणे “पौर्णमास्यां तु यः सोमं पूज-
येद् भक्तिमाधुरः । सौभाग्यञ्च भवेत्तस्य इति मे निश्चितं
मतिः । मूलमन्त्राः ससंज्ञाभिरङ्गमन्त्राश्च कीर्त्तिताः
इत्यादि ।

सौभाग्यशयनव्रतं मत्स्यपुराणे “तथैवान्यत् प्रवक्ष्यामि सर्व-
कामफलप्रदम् । सौभाग्यशयनं नाम यत् पुराणविदो-
विदुः” । इत्युपक्रमे “वसन्तमासमासाद्य तृतीयायां
जनप्रियाम् । शुक्लपक्षस्य पूर्वाह्ने तिलैः स्नानं समा-
चरेत् । तस्मिन्नहनि सा देवी किञ्च विश्वात्मना सती ।
पाणिपदहस्तकैः सन्त्रैरुद्गृह्णा वरयर्षिणी । तया सहैव
देवेशं तृतीयायां समर्चयेत्” इत्यादि । “एवं संवत्सरं
यावत् तृतीयायां सदा मनो ! । प्राशने दानमन्त्रे च
विशेषोऽयं निबाध मे । गोशुद्धोदकमाद्यं स्याद् वै-
शाख्ये गोभयं पुनः । ज्यैष्ठ्ये मन्दारकुसुमं विश्वपत्रं
शुचौ स्मृतम् । आवण्ये दधि सम्प्राश्य नभस्ये च कुशो-
दकम् । क्षीरमाश्रयुजे मासि कार्तिके पृषदाज्यकम्” ।
पृषदाज्यं दधिमिध्रं घृतम् “मार्गशीर्षं तु गोभूतं पौषे
सम्प्राशयेद् घृतम् । माघे कृष्णतिलांस्तद्वत् पञ्चगव्यञ्च
फाल्गुने । ललिता विजया भद्रा भवानी कुसुदा
शिवा । वासुदेवी तथा गौरी मङ्गला कमला सती ।
उमा च दानकाले तु प्रीयतामिति कीर्त्तयेत् । मल्लिका-
शोककमलकदम्बोत्पलमालतीम् । कुलत्थं करवीरञ्च
वाणमन्तान्कुङ्कुमम् । सिन्दुवारश्च सर्वेषु मासेषु क्र-
मतः स्मृतम्” इत्यादि ।

सौभाग्यशक्तान्तव्रतं स्कान्दपुराणे “कथायां प्रवक्ष्यामि सौ-